

POSTANOWIENIE

Dnia 10 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Janusz Niczyporuk (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi G.P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn.
[...],

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 10 sierpnia 2023 r.,

**1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w [...] w sprawie o sygn. akt [...] nastąpiła przewlekłość
postępowania;**

**2. przyznaje G.P. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w
[...] sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące) zł;**

3. oddala skargę w pozostałym zakresie;

**4. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na
rzecz G.P. kwotę 257 (dwieście pięćdziesiąt siedem) zł tytułem
zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

G.P. (dalej również: „skarżący”), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika adwokata A.K., w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: „skarga na przewlekłość” lub skarga na przewlekłość postępowania”) z 22 maja 2023 r. wniósł o:

- 1) uwzględnienie skargi i stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w [...], [...] wystąpiła przewlekłość, na podstawie art. 12 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz. U. 2018 r. poz. 75 z późn. zm.; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania);
- 2) przyznanie na podstawie art. 6 ust. 3 w zw. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego kwoty w wysokości 20 000 zł (słownie: dwadzieścia tysięcy złotych) tytułem odszkodowania za naruszenie jego prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki;
- 3) dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w [...] Wydział [...], [...], tj. pism Sądu Apelacyjnego w [...] znajdujących się na kartach 88 – 102 na okoliczność wykazania, że przez okres prawie pięciu lat od wpływu apelacji (grudzień 2018), Sąd ten nie podejmował żadnych istotnych czynności, a jedynie następowała wymiana korespondencji z innymi Sądami na temat wypożyczenia akt rentowych skarżącego.

Uzasadniając skargę na przewlekłość postępowania wskazano, że skarżący w marcu 2018 r. wystąpił z odwołaniem od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (odmowa przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy). Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z 21 września 2018 r., [...] uwzględnił odwołanie. Wskazany wyrok Sądu Okręgowego w K. z 21 września 2018 r., został zaskarżony apelacją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która wpłynęła do tego Sądu Apelacyjnego w [...] 7 grudnia 2018 r.

W ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny w [...] od dnia wpłynięcia apelacji nie podjął żadnych czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, poza wymianą korespondencji w celu wypożyczenia akt rentowych skarżącego (k. 88 – 102). Skarżący wskazał nadto na wyznaczony na dzień 23 maja 2023 r. termin rozprawy apelacyjnej, przy tym wyjaśniając, że dopuszczalne jest wniesienie skargi na przewlekłość postępowania, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...], w odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania, pismem z 30 maja 2023 r. zgłosił swój udział w sprawie oraz wniośł o jej oddalenie. Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] uzasadniając przyczyny oddalenia skargi na przewlekłość postępowania przywołał szereg argumentów, w tym między innymi fakt, że została ona wniesiona 22 maja 2023 r. (data wpływu 25 maja 2023 r.), zaś wyrok w sprawie zapadł 23 maja 2023 r. Biorąc tą okoliczność pod uwagę Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniośł, jak we wstępie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. W art. 2 ust. 2 powołanej ustawy doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która

trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie określono sztywnych granic

czasowych postępowania, których przekroczenie mogłoby być automatycznie uznane za przewlekłość postępowania. Ocena spełnienia obowiązku zależy od okoliczności konkretnej sprawy, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania (zob. P. Gorajewski, *Rozsądny termin rozpoznania sprawy przez sąd w świetle standardu Rady Europy a praktyka sądowoadministracyjna* (w) *Stosowanie Prawa Europejskiego w orzecznictwie sądowym* z 2019 r., s. 69-70; oraz powołane tam orzecznictwo ETPC). Przewlekłość postępowania nie ocenia się zatem w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W niniejszej sprawie czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy przez Sąd Apelacyjny w [...] przekracza 53 miesiące. Długość tego okresu dowodzi, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w [...] pod sygn. akt [...] nastąpiła przewlekłość postępowania, choć trzeba zarazem przyznać, że od zmiany Sędziego referenta nastąpiła poprawa sytuacji. Dlatego Sąd Najwyższy stwierdził przewlekłość tego postępowania na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania.

Ustosunkowując się do argumentów podniesionych przez uczestnika postępowania należy zaznaczyć, że za okoliczność usprawiedliwiającą Sąd Apelacyjny w [...] nie można uznać krótkotrwałego wypożyczenia trzykrotnie akt rentowych skarżącego Sądowi Okręgowemu K., skoro między tymi wypożyczania odstępy były nawet dwuletnie. Ponadto należy zaznaczyć, że nie wyłącza przewlekłości postępowania okoliczność wpływu dużej ilości spraw do Sądu Apelacyjnego w [...] przy ograniczonym składzie osobowym sędziów w nim orzekających. W orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12 i z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Duży napływ spraw, jak również ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie może przecież usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek skarżącego o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Wysokość przyznanej sumy pieniężnej powinna być proporcjonalna do czasu trwania zwłoki, jej przyczyn oraz dolegliwości dla Skarżącej. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 kwietnia 2019 r., I NSP 9/19; z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Skarżący wnioskował o przyznanie sumy pieniężnej w kwocie 20 000 zł. Sąd Najwyższy wziął pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w [...], jak również to, że zasądzenie sumy pieniężnej nie ma na celu wyrównanie szkody powstałej na skutek przewlekłości postępowania. W ocenie Sądu Najwyższego kwota 2000 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania, zwłaszcza mając na uwadze fakt, że skarga na przewlekłość postępowania została złożona jeden dzień przed rozprawą, zatem nie miała na celu przyspieszenia postępowania.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość. Zasądzona od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącej kwota 240 zł stanowi wynagrodzenie jej pełnomocnika będącego adwokatem, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.). Zasądzona kwota 17 zł stanowi zwrot opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa i wynika z części IV załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 1546).

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[t.n]